

Mantiffæ de rati. lib. 8. tit. 7. nu. 20. Paschal. de par. potest. par. 1. cap. 6. num. 7. verfi. nec creditur. Card. de Luca de alienat. & contr. prohib. difco. difc. 37. num. 17. & feqq. R. P. D. Zaul. ad Statu. Fav. d. rubr. 69. n. 18. & feqq. Manent. dec. 171. n. 1. & feq. Rot. coram Peuting. dec. 40. n. 2. & feqq. coram fa. mem. Alexandro VIII. dec. 6. n. 6. cor. Dumoz. Jun. dec. 734. n. 3. cor. Emerix lun. d. dec. 837. n. 4. & in rec. par. 8. dec. 104. nu. 13.

Nihilominus in factu quamplura alia nec defunt, quæ credulitatem hujusmodi in Moretino creditore aperte convincunt: etenim tunc temporis Ioan. Felix Pater Rosini debitoris forisim à vivo vivebat, dum ad Ecclesiam tamquam obaratus confugerat, summ. Manganelian. 4. Rursus ipsemet debitor à pluribus mensibus ante contractum cambium in ætate admodum provecã una cum uxore in urbe moram trahebat, ibique etiam contractus cum simili jurata assertione inierat, d. summ. n. 5. & liberè, ac iure proprio administrabat effectus primogenituræ fuorum majorum, qui vigore sententiæ à R. P. D. meo Caprata, tunc A. C. obtentæ ad ipsum liberè spectabant, d. summ. nu. 3. ex quibus omnium Moretinum habuisse iustam causam credendi jurata assertioni filii familias, late firmat Rota coram Peutingero d. dec. 40. num. 4. & pluribus feqq. & coram Bicchio dec. 568. num. 4. & feq. Ad hunc enim effectum omnes circumstantiæ simul iungendæ sunt, quæ valeant iustam hanc credulitatem concludere, ut in his terminis advertit Card. de Luca de alien. & contr. prohib. difco. difc. 37. num. 17. verfi. ut enim pater.

Preterquam quod cum in omnem casum ex circumstantiis prædictis ceteris ex parte creditoris suspicio, quod in fraudem statuti induxerit filium ad taliter jurandum, atque è converso oriatur presumpcio quod potius filius familias id dolo asseruerit ad illum decipiendum, fit inde, quod Rosinus nequit se tueri exceptionem dispositionis statutariæ, nisi probet vixisse unâ cum Patre, & uti Patrem familias sub patria potestate, dictamque juratam assertionem non dolo proprio, sed deceptioe creditoris, qui ipsum induxerit ad ita asserendum, emissis ad Text. in l. 3. ibique glos. verb. per Testium, & Bart. num. 2. in 2. lect. c. si min. se maior. dix. Cyr. cap. 387. num. 23. & feqq. R. P. D. Zaul. d. rati. rubr. 69. nu. 27. Rot. d. dec. 104. num. 11. & dicta dec. 11. nu. 15. & feqq. par. 8. rec. & in Romana Societatis Officii 12. Maii 1683. §. Non obstat, cor. bon. mem. Albergo. Cum enim leges favorabiles filiis familias voluerint quidem occurrere fraudibus, quibus ipsi circumveniri possunt, non autem illis asserere, ut creditores bona fide cum ipsis contrahentes valeant decipere, ex

firmatis per Rotam in Sabinen. Donationis 2. Iunii 1692. §. fin. cor. bon. mem. Benigneffa, in Albanen. Donationis 15. Februarii 1700. §. fin. & in Romana præsentis nullitatis Contractus 18. Iunii ejusdem anni §. Ceterum, cor. R. P. D. meo Scotto; non debet hoc interiri ipse sub patrocinio proprii doli lucrum in alterius damnum reportare, ex deductis per Cyriacum contr. 387. num. 17. & feqq. R. P. D. Zaulus ad stat. Favent. d. rati. rubr. 69. num. 26. Rota d. dec. 104. n. 10. & feqq. & d. dec. 111. num. 6. & feqq. par. 8. recen.

Abque eo quod probat io exclusiva istius credulitatis elici valeat ex eo, quod Rosinus in dicto mandato Procurete renunciaverit l. 1. & n. ff. C. quod cum eo, alii que legibus, & Statutis quomodolibet ad favorem filiorum familias introductis, prout alias firmavit Rota post Zach. de oblig. Cam. d. dec. 184. num. 7. & feq. & cor. fan. mem. Alexandro VIII. dec. 16. nu. 9. & feqq. Quoniam renuntiatio hujusmodi legitur

expressè facta ad maiorem cautelam, unde nequit excludere iustam credulitatem, quam habuit Moretinus, nedum ex dicta jurata assertione debitoris, verum etiam ex illo quod videbat à Patre forisim vivere, ac publicè alios actus gerere, qui ad Patrem familias iustè referri poterant, ut ni par. 2. tradunt Rocc. d. rati. Rubr. Selestar. cap. 136. nu. 26. in fine, Rota cor. Bicchio dec. 568. nu. 10. & feqq. Regulare enim est, quod ea, quæ ad maiorem cautelam adjecta sunt, non nocent, l. Testamentum C. de Testam. Gabr. consil. 71. n. 3. lib. 2. Rota cor. Caval. dec. 121. sub pu. 1. & præcedentem assertionem, seu confessionem non innovant, Rota in Avenionen. Legati 4. Iulii 1696. §. Non relevante, & in Spoletana Census super fructibus 15. Maii 1699. §. fin. cor. me.

Alia verò circumstantia ostendens pariter inadapabilem eiusdem statuti dispositionem, resultat ex præcitata libera administratione bonorum primogenituræ, quam Rosinus in vim Sententiæ R. P. D. Caprata obtinuerat ob caducitatem incursum à Joanne Felice eius Patre, d. summ. n. 3. Cumque namque respectu eorumdem Bonorum nullus eidem Patri debitus esset usufructus, sed liberè ex integro ad filium spectaret, poterat idem filius quoad dicta bona etiam sine illius consensu ritè, valideque contrahere, quia cum ex superius firmatis d. consensum requiratur non ad integrandam filii personam, sed tantummodo ad reparandum Patris præiudicium, cessante exinde eodem præiudicio ob defectum competentis usufructus in dd. bonis, cessare etiam debet requisitum d. consensum ad illius reparationem in statuto præscriptum, ad tradita per Paschal. de par. potest. par. 1. cap. 6. num. 106. & feqq. Card. de Luca de alien. & contr. prohib. in supplement. difc. 63. sub num. 8. Rota in Romana census 23. Iunii 1686. §. Multo minus, coram clar. mem. Card. Mattheo, & in Romana Salviani 4. Iulii 1696. §. Propterea, coram Reverendis. P. D. meo Muto.

Neque immorandum Domini reputantur super iis, quæ cum labantur ad redarguendum dictæ procuræ mandatum, tamquam de falsitate suspèctum: nam quod illud non reperitur subscribitur ab Actuario, minimeque à subsistuto, qui rogatum explevit contra formam constitutionis fide. me. Pauli Quinti reformatoria Tribunalium, sub tit. de Notariis Trib. bunalium Urbis, §. qualiter instrumenta, valet quidem operari, ut procedi possit adversus Notarium non adimplemtem præscripta in constitutione, non autem importat nullitatem instrumenti in præiudicium Tertii, ad firmata per Rotam cor. Priolo dec. 403. n. 10. & in recen. par. 4. dec. 157. n. 3. & par. 19. dec. 411. n. 9. & feqq. Quod verò alligatum fuerit in fine prothocolli, quando illud alligari debebat iuxta ordinem temporis nec in aliquo illius fide dimittit, cum poverit ex oblivione, aut negligentia Notarii non prius prothocolari, Rot. cor. Buratt. dec. 10. nu. 7. Ubaldo, dec. 14. num. 15. cor. Bicchio dec. 243. num. 7. & in recen. par. 19. dec. 16. num. 4. & dec. 202. num. 2. Quodque demum solutio pretii illius rogatus non fuerit adnotata in Libro receptorum veritatis, ac legalitati instrumenti nil detrahit, cum dicta adnotatio non fit illius substantia, sed fiat dumtaxat pro interesse burfali notariorum, Farin. in practi. qu. 156. nu. 82. Posth. ref. 47. nu. 37. Rot. cor. Buratto d. dec. 10. n. 11. urgente præsertim contra hæc omnia legalitate, ac fide Notarii in urbe nota, quæ valde confert ad elidendam falsitatis suspensionem, ut in Aculana beneficii 5. Martii 1700. §. verum domini. cor. R. P. D. meo Muto, Et ita utraq; &c.

MAN-

MANTISSA DECISIONUM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,

ad Librum Octavum
THEATRI VERITATIS & JUSTITIÆ,
CARDINALIS DE LUCA,
DE CREDITO ET DEBITO,
De Creditore & Debitore.

ARGUMENTA DECISIONUM DE CREDITO ET DEBITO, De Creditore & Debitore.

DECISIO I. Albanen. Affectionis.
IN pari causa meliorem esse possidentis conditionem, probat Cardin. de Luca in difc. 1. de credit. qui autem casu hæc regula limitetur, plene ex decisione habetur.

DECISIO II. Romana Pecuniaria.
In his duabus, quæ subsuntur decisionibus, ferè rota traditur materia, quæ pertinet ad subingressionem iurium creditoris dimitti cum pecuniis alterius, ad ornatum difc. 1. cum pluribus sequentibus Card. de Luca, in tit. de credit.

DECISIO III. Romana Pecuniaria.
Pro argumento ad antecedentem decisionem recurre.

DECISIO IV. Romana Pecuniaria.
Agitur de eadem materia in præcedentibus decisionibus discussa super subingessione secundi creditoris in iuribus primi dimissi.

DECISIO V. Romana Pecuniaria.
Recensentur superius, decisa, quæ hic confirmantur.

DECISIO VI. Romana Pecuniaria.
Est duarum aliarum præcedentium approbatoria.

DECISIO VII. Romana Pecuniaria.
Laudantur ea quæ superius firmata noscuntur.

DECISIO VIII. Romana Cambiorum.
Hæc decisio magistraliter determinat, quo casu fieri possit fructuum coarctatio, illosque in fortem redigi fructiferam, & in comprobationem difc. 5. Card. de Luca, sub tit. de credit.

DECISIO IX. Eugubina Salviani.
Perractatur de eadem questione agitata per Cardin. de Luca in difc. 6. de credit. an pro fructibus recompenfatis eadem detur anterioritas, quæ pro forte tributur.

DECISIO X. Romana Salviani.
Ab alto enucleatur materia pertractata per Card. de Luca in difc. 14. de credit. an & quo casibus alienari & hypothecari prohibita renanent affecta creditorum favore quoad commoditatem percipiendi fructus.

DECISIO XI. Firmata Consensus.
Consensum ex credito constitui non posse, fusc liquet ex difc. 30. Card. de Luca de credit. quoties autem census fuit constitutus à debitore, qui pecunias centuales statim creditori ex causa alterius debiti exsolvit, an dicatur ex credito impositus, itaut non subsistatur, plene in decisione discutitur, atque etiam deciditur, quod fructus census non debebatur nec loco damnum & interesse, si creditor severit evictum fuisse fundum censuum, ubi tamen non reperitur explicita debitoris obligatio subrogandi alium fundum in casu evictionis.

DECISIO XII. Romana Consensus.
Exornat hæc decisio tractata per Card. de Luca in difc. 32. de credit. & tradit, quod iura census reviviscant tam respectu debitoris, quam fideiussoris per avocationem pecuniarum sub vinculo receptorum, quodque eadem iurium reviviscantia detur per evictionem eorumdem in solvitorum, quoties pactum fuit, quod eventiente evictione agi valeat ex primo contractu, sed si iura simpliciter præservata fuerint, reviviscantia non admittatur.

DECISIO XIII. Romana Consensus.
Ius offerendi creditori posteriori concedi adversus anteriorem, qui adjudicationem obtinuit re communis debitoris, affirmat Card. de Luca de credit. difc. 32. eujus dictum in hac decisione ampliat etiam, ubi posterior severit, quod sequebatur adjudicatio, & adhuc comparere omiserit.

DECISIO XIV. Eugubina Pecuniaria.
Debitor favore posterioris dedisse fideiussorem, qui ad se eximendum à molestiis debitum deposuit, quartur, an creditores principales debitoris, qui sunt anteriores, præferantur, & quo casu ex contractu defuncti remaneant hypothecis obnoxia bona heredis, in ornatum difc. 36. & 37. Card. de Luca de credit.

DECISIO XV. Romana fructuum Consensus.
Approbat præsens decisio firmata per Card. de Luca, in difc. 40. de credit. quod debitor valeat in creditorum præiudicium omittere jus adeundi hereditatem sibi delatam, & ulterius firmat, quod defensor qui accessit promissione solvendi fructus census, non teneatur ad damna & interesse ob evictionem fundi censui.

DECISIO XVI. Camerinen. Consensus.
Deciduntur quæ discussa fuerunt in difc. 45. Card. de Luca sub tit. de credit. an scilicet accollans valeat dimittere creditores anteriores, & omittere extinctionem debitorum posteriorum licet accollatorum.

DECISIO XVII. Romana Pecuniaria.
In tot paghis debitor promiserat debitum exolvere cum pacto, quod in casu moræ unica vice deberet inegrum exburfare debitum; morosus fuit in solutione, ideò deciditur factum fuisse locum stipulationis rejecta equitate purgationis moræ, quod in hisce materiis voluntarij dilationis sub conditione concessæ non admittitur, præcipue ob clausulam resolutivam in comprobationem difc. 56. Card. de Luca de credit.

DECISIO XVIII. Romana Subappaltus Theatri.
An contractus innominatus per pactum inobservantiam resolvatur, seu potius competat tantum adio pro imple-

implemento, ad casum *disc. 57. de credit.* Card. de Luca. DECISIO XIX. Romana Pecuniaria. An Mons Pietatis remaneat obligatus ex facto ministerium.

DECISIO XX. Romana Domus. An & quo casu consilio facta in Testamento revocato efficiam retineat, in comprobationem *disc. 80. Card. de Luca sub tit. de credit.*

DECISIO XXI. Senogalliensis seu Auximana Fideicommissi. Pro argumento ad precedentem decisionem est recurrendum.

DECISIO XXII. Auximana Transactionis. Sub supposito, quod scripta in folio albo a principali subscripto retinere firmitatem, scribens se obligaverat pro servatione contractus, etiam nomine subscribentis cum clausula, *in quod*, cum autem ex deductis in alia precedenti decisione, contractus quoad principalem non teneret, ideo hic deciditur, ut non subsistat nec minus quoad eum qui sub d. promissione se obligavit.

DECISIO XXIII. Romana Cambiorum. In his duabus, que subsecuntur, decisionibus declaratur regula in aliis precedentibus firmata, quod scilicet subscriptio facta in folio albo, non quidem obliget subscribentem, quando non adfit scientia, nec quoad substantiam, neque quoad qualitates contractus in albo scribendi, secus si scientia proberur quoad substantiam.

DECISIO XXIV. Romana Cambiorum. Argumentum in decisione, que istam precedit, reperitur.

DECISIO XXV. Romana Pecuniaria seu Cambii. An creditor qui pecunias creditit unex sociis, sive complementario, obligatus habeat omnes alios, quamvis creditum non esset in negotio sociale verum, minime in libris per focium, vel complementarium debitum contrahentem adnotatum, illudque contractum appareat contra formam capitulorum socialium private per socios inhibitorum, & publice non editorum, iuxta casum *disc. 87. de credit.* Card. de Luca.

DECISIO XXVI. Romana Pecuniaria seu Cambii. Superius decisa approbantur.

DECISIO XXVII. Romana Pecuniaria, seu Cambii. Decisiones supra adnotatas confirmatione dignas esse in hac adjudicatur.

DECISIO XXVIII. Anconitana Pecuniaria. Card. de Luca. *in disc. 87. de credit.* affirmat, quod si instituat negotium cum limitato capitali, etiam focius obliget consocium in iis, que negotium respiciunt, adhuc facultas restringitur usque ad quantitatem capitalis; de hacmet autem materia presens agit decisio, & ulterius firmat, quod de competentia via executiva in secunda instantia dubitari non potest, ubi signatur causam commisit cum clausula apponi solita in causis executivis.

DECISIO XXIX. Bonanien. Depositi. Pertractatur de eadem re inistoria in aliis superius adnotatis decisionibus explicata.

DECISIO XXX. Veneta seu Anconitana Pecuniaria. Discutitur, an insistor per mortem proponentis ex constituta negotiatione obliget haeredes illius qui illum preposuit, licet ipsi haeredes in pupillari reperiantur etate.

DECISIO XXXI. Lunen. Sarzanen. Beneficiorum. Beneficium deducto ne egeat adversus creditorem expensarum factarum pro obtinendis pluribus sententiis ad superandam debitoris pertinaciam, minime dari concludit Cardin. de Luca *in disc. 120. de credit.* cuius doctrinam presens sequitur decisio.

DECISIO XXXII. Romana Pecuniaria. Ista decisio declarat notata per Cardin. de Luca *in disc. 123. de credit.* an nemp obligatio facta sine causa valeat etiam in terminis, in quibus illa fuit Romae exarata.

DECISIO XXXIII. Romana seu Albanen. Vineae. In *disc. 127. de credit.* querit Card. de Luca, an Bulla Baronum edita per Pontificem Clementem huius nominis octavum sit favorabilis, vel odiosa; haec autem decisio illam esse favorabilem determinat, & procedere ait etiam quoad debita ante acquisitionem Baroniam contracta, & licet Baro deinde Baroniam dimiserit, adeo ut qualitas Baronalis non existat nec de tempore quo debitum contractum fuit, neque de tempore quo in iudicio vexatur.

DECISIO XXXIV. Romana seu Albanen. Vineae. Superius decisa approbantur.

DECISIO XXXV. Romana Pecuniaria. Prescriptio que inducitur a statuto Urbis Romae, an locum obineat in credito iurato, pluraque alia in deci-

sione firmantur in eisdem prescriptionis rejectionem, in ornatum *discur. 129. Cardin. de Luca de credit.*

DECISIO XXXVI. Casanatens. Dotis. Fructus dotis dissoluti matrimonio non debent haberi apud Card. de Luca *in disc. 131. de credit.* huiusmodi vero conclusionem ampliat presens Decisio, etiam si dos ex statuto succedat loco legitima, quoties patet adhuc in humanis existat.

DECISIO XXXVII. Romana Immissionis. Hypotheca per spatium decenni praescribitur, & credito si minime in integrum conceditur restitutio, si scientiam habuerit distractionis rei hypothecae, ex iis que etiam notavit Card. de Luca *de credit. disc. 13.* Exercitium juris offerendi contra tertium spacio decem annorum praescribitur.

DECISIO XXXVIII. Romana Census. In terminis Statuti Urbis Romae plures enumerat casus Cardin. de Luca *de credit. disc. 146.* in quibus filiusfamilias abaque Patris consensu obligetur; alterum autem presens decisio ad necit, quando nempe filius obligatur pro Patre.

DECISIO XXXIX. Romana Pecuniaria. Expleta fuerat promissio favore perlonae declaranda, hinc deciditur, an sufficiat pro illius executione existentia Apocae penes Adorem corroborata ex declaratione juris offerendi contra tertium spacio decem annorum praescribitur.

DECISIO XL. Romana seu Neapolitana Concursum. An creditor chirographarius, ex cuius diligentia pecunia retracta fuerit, in illis praerogativa hypothecario.

DECISIO XLI. Romana Legati. Paquam quotae litis ut factum dicatur, que requirantur.

DECISIO XLII. Romana, seu Anconitana Dotis. Statutum Forensis non ligat in iis que oriuntur ex principio & ex natura contractus: secus vero in iis que nascuntur ex post facto, & post ipsum contractum, nempe propter negligentiam, vel moram; hoc enim casu si solutio destinata non esset in certo loco, sed simpliciter appareat promissa, attenditur statutum loci ubi est facta petitio.

DECISIO XLIII. Romana, seu Anconitana Dotis. Agitur de eadem re pertractata in decisione, que istam precedit.

DECISIO XLIV. Perusina Salviani. Praevia venditoris interpellatione posse emptorem ad se eximendum a molestiis in re vendita promotis sumere sub usuris pecunias pro dimittendo creditore, & sic ad illas venditorem obligare, in hac decisione firmatur; & ulterius traditur, quod pro damnis, & interesse ob molestias sequutas detur anterioritas a die promissionis etiam in praedictis interpellatione, hoc medio tempore cum venditore contrahentis.

DECISIO XLV. Perusina Salviani. Est decisio alterius supra adnotata confirmatoria.

DECISIO XLVI. Spoletana Census. Creditor qui censum habebat cum obligatione praestandi fideiussorem, censum ipsum cessit cum specifica relatione ad instrumentum census, & cum in cessione non fuerit facta mentio de obligatione debitoris fideiussorem praestandi, deciditur, quod licet cenionarius negligens fuerit in petenda fideiussoris praestatione, agere valeat contra cedentem.

DECISIO XLVII. Romana, seu Tusculana Bonorum. Primaverae actiones etiam adversus fideiussorem in solidum obligatum competere secundo creditori, ex cuius pecunia primus remanet dimissus, presens firmat decisio in ornatum *disc. 5. Card. de Luca de credit.*

DECISIO XLVIII. Ravenaten. Salviani. Limitatur regula in superiori decisione tradita, quoties secundus contractus sit incompatibilis cum primo; tunc enim contra fideiussorem, etiam in solidum obligatum, nullam dari actionem affirmatur.

DECISIO XLIX. Romana Immissionis. An creditor qui iura sua deducere omiserit, perdat hypothecam super re in litte deducta, iuxta casum *disc. 29. Card. de Luca de credit.*

DECISIO L. Romana Census. An solutio facta in manibus cedentis solventem liberet, & si iudicis emanaverit inhibito, ne solveret, casu quo cessionis instrumentum minime extiterit productum, est valde notabilis decisio edita in eademmet causa, in qua Card. de Luca pandidit discursum, qui est *70. sub tit. de credit.*

DECISIO LI. Auximana Transactionis. Subscriptio facta in folio albo non obligat subscribentem, nisi verisimilis iudicia eorum, que postea in folio erant adnotanda, iuxta quoque tradita per Card. de Luca *disc. 81. de credit.*

DECISIO LII. Ravenaten. Salviani. Debitor vendens creditori rem in excomputationem debitori legatur, fingitur a creditore emptore fuisse totum pre-

tium debitori venditori solum, & deinde ab ipso restitutum ad mensuram crediti per emptorem excomputati, adeo ut si sequatur evictio, possit quidem actione exempta vel evictione agi, non autem ex primis iuribus, quia ex rei evictione non tollitur pecunia sicut numerata, que substituit obligationem ad effectum retinendi primae; tamen iura allegari possent, si tamen res in domino evinceretur, secus si in sola detentione.

INDEX DECISIONUM.

A Sina census 28. Novembris 1698. Molines, Decisio IV. Eadem 10. Aprilis 1690. eodem, Decis. V. Eadem 15. Januarii 1691. Benicafa, Decis. VI. Eadem 5. Junii 1693. eodem, Decis. VII. Albanen. associacionis 17. Aprilis 1690. Manuel, Dec. I. Anconitana pecuniaria 31. Januarii 1689. Caprara. Decis. XXVIII. Auximana transactionis 6. Junii 1687. Emeris, Dec. XXII. Eadem d. die eodem, Decis. LI. B Bononien. depositi 3. Martii 1692. Muto, Dec. XXIX. Camerinen. census 25. Junii 1690. Molines, Dec. XVI. Casenaten. dotis 15. Julii 1688. Calataju, Dec. XXXVI. Cornetanajuris offerendi 20. Martii 1699. Tremoville, Decis. XIII. E Eugubina pecuniaria 17. Februarii 1687. Benicafa, Dec. XIV. Eugubina Salviani 27. Febr. 1690. Ursino, Dec. IX. F Firmana census 9. Junii 1698. Muto, Decis. XI. Lunen. Sarzanen. beneficiorum 5. Junii 1694. Manuel, Decis. XXXI. P Perusina Salviani 26. Julii 1690. Muto, Decis. XLIV. Eadem 6. Aprilis 1699. eodem, Decis. XLV. R Ravenaten. Salviani 20. Junii 1697. Caccia, Dec. LII. Romana Cambii 3. Martii 1692. Manuel, Dec. XXIII. Eadem 2. Maii 1695. Emeris, Decis. XXIV. Romana Cambiorum 16. Januarii 1699. Muto, Dec. VIII. Romana Census 29. Novembris 1628. Sebilierio, Dec. XII. Romana Census 14. Jan. 1656. Albergato, L.

REVERENDISS. P. D. MANUEL.

Albanen. Associacionis.

Luna 17. Aprilis 1690.

ARGUMENTUM.

In pari causa meliorem esse possidentis conditionem, probat Cardin. de Luca *in disc. 1. de credit.* quo autem casu hec regula limitatur, plene ex decisione habetur.

SUMMARIUM.

- 1 Reditoribus ejusdem originis datur associatio pro indiviso ad bona debitoris.
2 Verbum retrocedere insum cum cessante iurium, importat veram translationem iurium, non extinctionem.
3 Conditio possidentis est melior illa non possidentis.
4 Fallit, si constat de contemporaneitate originis duplicis crediti, tunc enim unus possessio alteri non praesudicat.

DECISIO I.

Ro summa fecutorum mille spestantium ad Venerabilem societatem Sanctissimi Sacramenti Terrae Arriciae, tamquam male occupata in censu creata cum Joanne Puteo jam tunc decesso, vel decessione Proximo, decrevit Visitator Apostolicus retregrandam esse societatem a tribus officialibus, qui huic damno contractu consenserunt, eos propterea condemnando in solidum, nedum pro sorte principali, sed etiam pro fructibus loco damnorum & interesse. Verum examinata postmodum difficultate exequendi huc decretum absque ulteriori lite, confratres ejusdem societatis huic consultus pro visum existimarunt acceptando novam obligationem unius

Romana Domus 22. Junii 1609. Lancellato, Decis. ... Romana fructuum census 21. Maii 1635. Verosio, Dec. XV. Romana Legati 10. Dec. 1694. Scoto, Dec. XLI. Romana Pecuniaria 14. Martii 1664. Albergato, Dec. XVII. Romana Pecuniaria 10. Maii 1684. Albergato, Dec. XIX. Romana Pecuniaria 22. Junii 1684. Matthajo, Dec. II. Eadem 1. Februarii 1686. eodem, Decis. III. Romana Pecuniaria 26. Januarii 1686. Ursino, Dec. XXXII. Romana Pecuniaria seu Cambii 21. Februarii 1687. Ursino, Decis. XXV. Eadem 30. Januarii 1688. eodem, Decis. XXVI. Eadem 3. Junii 1689. Benicafa, Decis. XXVII. Romana Pecuniaria 9. Maii 1692. Caccia, Dec. XXXIX. Romana Pecuniaria 6. Junii 1698. Priolo, Decis. XXXV. Romana Pecun. 13. Junii 1698. Priolo, Decis. XXXVIII. Romana Salviani, 13. Junii 1698. Ansaldo, Dec. X. Romana Salviani 16. Februarii 1699. Muto, Dec. XLIX. Romana, seu Albanen. Vineae 9. Dec. 1698. Olmo, Dec. XXXIII. Romana, seu Anconitana dotis 11. Januarii 1697. Molines, Decis. XLII. Eadem 15. Januarii Olmo, Decis. XLIII. Romana seu Neapolitana concursus 5. Martii 1694. Molines, Decis. XL. Romana seu Tusculana bonor. 18. Junii 1694. Molines, Dec. XLVII. Romana Subappalus Theatri 27. Junii 1698. Molines, Dec. XVIII. Romana Immissionis 13. Martii 1694. Priolo, Dec. XXXVII. Senogalien. seu Auximana fideicommissi 12. Junii 1593. Caprara, Decis. XXI. Spoletana census 16. Martii 1699. Olmo, Dec. XLVI. Veneta seu Anconitana Pecuniaria 9. Maii 1698. Ansaldo, Decis. XXX.

cujuscumque ex dd. officialibus, & Joannis Francisci Feni, qui in d. censu fideiusserat, itaut singuli tenerentur pro certa, & aequalitate scut. 150. & proportionabili solutione fructuum, prout factum fuit: ad formam igitur huius conventionis stipulata obligatione ab haeredibus Petri Sempronii, qui fuerat unus ex dd. officialibus, nec non a Melchione Matthajo altero officiali, Franciscus ejusdem Melchionis filius, & haeres, suam ratam persolvit simul cum fructibus, reportata iurium cessione: sed quia non ita in solutione huius debiti promptos fe exhibuerunt haeredes d. Sempronii, obtinuit contra eos societates in iudicio Salviani immitteri in possessionem quarundam vinearum haereditarium d. debitoris, quas tamen ut retineret Joseph. Albertus earum possessor, solvit societati summam a Sempronio debitam, & obtinuit sibi omnia iura societatis cedi, contra quo de jure comperant.

His autem iuribus munitus Joseph egit in Tribunali A. C. contra d. Franciscum Matthajum pro reintegracione damni passi, & qua Franciscus fuit per sententiam absolutus ab eodem A. C. Joseph mutato consilio in novo iudicio habuit mandatum de associacione, per Rotam subinde approbatam, & executioni demandatum supra olim possessa a Venerab. Ecclesia B. Mariae Lauretanae Urbis olim pertinente ad d. Joannem de Puteo supra dicti census impostorem.

Tali exompeo motus praefatus Franciscus, super eadem domo ipse quoque coram A. C. uti creditor rata, ut supra solute, petiit associari; sed agnitio per signaturam iustitiae, quod in hoc Tribunal pendebat appellatio interposita a supradicta sententia absolutoria lata favore Francisci ob connexionem causatum, mihi remisit causam cum facultatibus A. C. quibus artentis iuxta dubium a me propositum hodie resolutum fuit: dandam esse associacionem Francisco pro indiviso. Ex hac

pecuniam pacifice solum, ut creditori solvatur, vel solum ipse recta via solvit creditori, cum tunc voluntas subintrandi consideretur ad notam textus in l. i. *verf. per omnia* ubi *gl. verb. huiusmodi*, ff. de *priv. credit.* tunc namque altero ex duobus prædictis requisitis concurrentibus, cum semper sit verum, quod creditor dimitteretur ex electione debitoris tamquam solventis de propriis pecuniis, requiritur solum retentio, & exceptio, ad text. in l. *num. qui ad debitor*, ff. qui *pot. in pign. hab. & in l. cum prior. ff. de distr. pign. Rota cor. Coccin. dec. 359. num. 3. & in Romana Salviani 19. Novembris 1666. §. *caeterum quantenus*, & *segg. cor. Eminentiſſimo* Cardinale Carpineo.*

Tertius casus est, in quo versatur Marchio Rusulius, quia cum ipse dederit pecuniam cum pacto dimittendi creditorem, & in illius locum subintrandi, ea pecunia posita fuerit in Banco cum isto præciso vinculo, & verè dimissum fuerit creditum fructiferum cum eadem pecunia iuxta dissolutionem l. *prima*, Cod. de *his, qui in prior. credit. loc. succed.* & ultèrius etiam cessione translativam cum effectu reportaverit vigore nedum subingressione legalis, qua sola sufficeret, sed etiam conventionalis mediante d. cessione translativa Jurium, antiquum creditum non dicitur extinctum, sed in secundum contractum conventum ac translatum, & Jura creditoris dimissi non dicuntur perempta, sed emptæ etiam quoad anterioritatem fructuum, ad text. in l. *si pupillum*, §. *fin. de reb. credit. l. par. filium*, ff. de *legat. 3. l. si prior. §. à Tertio*, ff. qui *pot. in pign. hab. Aras de Mel. var. res. sol. lib. 1. c. 1. n. 9. De Luc. ad Oleam de cess. jur. quest. 11. n. 5. & §. Roder. de iur. credit. lib. 2. quest. 16. n. 50. ar. 53. Afflic. dec. 5. nu. 37. et 38. lib. 1. cum aliis in decisione qua confirmatur, §. *nee obstat*, ex nimis ratione; quia cum creditum dicatur dimissum ex solutione dantis pecuniam, non debitoris qui illam nunquam liberè in potestate possidet, qui primò præoccupatur à subingressione legali facta cum dante pecunias, creditores intermedii nunquam possunt occupare locum primi, cujus Jura licet in dante pecuniam translata fuerint, nunquam tamen debitor liberatus remanet, ut prosequitur Latr. dec. 30. n. 26. usque ad finem.*

Et ita utraque, &c.

R. P. D. MOLINES.

Ætina Censur.

Luna 28. Novembris 1689.

ARGUMENTUM.

Agitur de eadem materia in præcedentibus decisionibus discussa super subingressione secundi Creditricis in Juribus primi dimissi.

SUMMARIUM.

- 1 Fideicommissum non obstat, quomodo bona fideicommissentis subhastentur à suis Creditricibus.
- 2 Cessionarius utitur omnibus juribus cedenti competentibus.
- 3 Donatio facta à debitore post contractum debitum non necesse Creditori.
- 4 Censuræ impositionis probatur aliunde, quam ex Instrumento impositionis.
- 5 Subingressio in juribus creditoris dimissi inducitur ministerio legis, concurrentibus tamen necessariis requisitis.
- 6 Et prodest etiam quoad acquisitionem actionis personalis, quam hypothecaria.
- 7 Requisita ad effectum subingrediendi in locum creditoris dimissi sunt per eodem conventio, traditio pecunia, & versio.
- 8 Contractus censetur inique juxta tenorem mandati Procure danti ad contrahendum.
- 9 Ex vicinitate actuum inter impositionem secundi census ad effectum extinguendi primus, & primi extinctionem, deducitur versio pecuniarum secundi census in extinctionem primi.
- 10 Subingressio habet locum, si solvitur hæc ab eo, qui pecuniam ad effectum dimittendi Creditorem subministrat, sive ab ipso debitore.
- 11 Dummodo tamen præcesserit pactum favore subministrantis pecunias de illis ergandæ in extinctionem aliorum debitorum.
- 12 Subingressio datur facultas contra hæredes debitoris, quam in præjudicium Tertii.
- 13 Actio personalis privilegiata adversus hæredes debitoris acquiritur quoties cum pecuniis Tertii dimissis suis creditor anterior, secluso etiam pacto succedendi in illius juribus.
- 14 Subingressio competit actione creditoris dimissi.
- 15 Si tamen verè dimissio facta fuerit cum pecuniis subingressi.

Blasius Cima, & Angelus Coloccius possessores bonorum fideicommissariorum quondam Hieronymi Marchetti, ut restituerent residuum Dotis Smeraldæ Galvanæ uxori ejus de Marchetti fideicommissentis, impoſuerunt die 20. Octobris 1659. super prædictis bonis fideicommissariis annum censum fut. 56. quem pretio fut. 800. venderent Episcopo Ciarano cum pacto hæc erogandi in solutionem dictæ dotis, ac reportandi pro securitate Emptoris cessionem Jurium competentem Smeraldæ, prout successit in Instrumento solutionis d. dotis stipulato eodem die, summario Actor. 2. Maili mox elapsi n. 1. & 2. Pro quo casu extinguendo, & sese liberando à gravioribus usuris, quibus premebantur fut. 30. Octobris 1660. alium imponere decreverunt annuatim fut. 65. eumque pro fut. 1000. vendere Abbati Clementi Fidei. constituendo ad hunc effectum Procuratorem Floridum Gratum pacto inito reportandi in actu extinctionis prioris census favore ejusdem Abbatis cessionem Jurium Ciarani primi creditoris cum expressione, quod pecunia ad censum in hanc causam recipiebatur à Fidei, prout liquet d. summario num. 3.

In sequelam huius mandati ad census impositionem devenit exitus, & juxta conventionem pretium rogatum fuit in prioris census extinctionem, ut apparet ex cedula Sacri Montis Pietatis Urbis, girata Episcopo Ciarano, ab eo que exacta.

Extincta tractu temporis mediante talis census per Coloccium, pro reliqua super exacta mediante obtinuerunt Maruffi hæredes Fideiſis secundi creditoris mandatum executivum contra Cima debitorem pro fructibus decursis de medietate census, illudque executioni demandare curarunt super bonis fideicommissariis d. Marchetti possessis ab eodem Blasio Cima debitore, & vocato ad ejusdem fideicommissum.

Ad quorum bonorum subhastationem impediendam sese opposuerunt Julius, alique de Cimis Filii debitoris vocati post principalem obitum ad præsentem fideicommissum allegantes huiusmodi bona in eorum præjudicium subhastari non posse, tum propter memoratum fideicommissum, tum propter donationem eorum Patri contemplatione matrimonii factam ab eodem fideicommissente; introductoque coram A. C. præventivo iudicio, reportatur favorabilem sententiam, que tamen in secunda instantia fuit revocata; devoluta itaque ad me appellations causa, DD. de meo consilio. A. obstant fideicommissum, & donatio ad impediendam subhastationem; & negativè responderunt.

Moti, quia tam fideicommissum, quam donatio proveniunt ab eodem Marchetto debitore dotis Smeraldæ uxoris satisfactæ ex pecuniis Ciarani primi creditoris, in quem translata fuere omnia illius Jura dotalia; & inde scuti pro hoc casu, uti debito fideicommissentis, licita erit subhastatio bonorum fideicommissi, l. 1. C. *debit. venditi pign. impedit. non possit. Posth. de subhast. in spec. 18. n. 205. Fufar. de subhast. q. 451. n. 1. Rota in Firmana Molendini p. Maili 1654. §. Non obstante*, cor. bon. me. Rondinino, confirmata 23. Martii 1685. §. *vel as alienum*, cor. R. P. D. de meo Benincaia; ita potuerunt Creditores Census pro rat. seu 800. fortis, & fructum decursum, in quos eadem Jura dotalia in priori casu cessiva translata fuere, ex adductis per Carlev. de *Indic. lib. 1. tit. 3. disp. 35. nu. 32. & segg. Tond. res. sol. C. de pign. l. ref. C. Amat. res. sol. 7. num. 33. Andreol. contr. 348. n. 23. Capon. disp. 39. n. 5. 6. & 7.*

Prout neque donatio apta est impedire d. subhastationem, quia est posterior debito dotali, l. *debitorem C. de pign. l. ref. C. de pign. l. si debitor*, Cod. de *distr. pign. Rot. dec. 309. nu. 5. cor. Priolo.*

Non obstat, quod cessio Jurium Smeraldæ facta quidem fuerit Ciarano primo creditor, non autem Abbati Fideiſi posteriori creditor; Quoniam licet de formali, & reali cessione legitimum non adducatur documentum propter defectum instrumentum impositi secundi census, quia tamen veritas illiusque existentia inficiari nequit, utpote nimis patens, tum propter traditionem, & exactionem credula S. Montis Pietatis in executionem effectuatæ impositionis d. census, tum ex notula reperta in libro receptor. Notarii de isto rogati, tum propter subsequenter extinctionem medietatis illius, tum ex diuturna fructuum solutione, tum demum ex pluribus confessionibus Debitoris, ac creditoris, que omnia, & remota suspitione fraudis, probant census impositionem, Burat. dec. 46. n. 2. Ibi que Adden. n. 19. & alibi passim.

Et

4 Et aliunde probatur currere ea omnia requisita, quibus ministerio legis inducitur subingressio, & subrogatio in locum creditoris dimissi, quibus stantibus Tertius, cujus pecunia creditor dimitteret, succedit in omnibus, & per omnia in illius locum, perinde ac si formalis cessio concurreret, Card. de *Indic. disp. 35. n. 9. & 12. Olea de cess. Jur. tit. 4. qu. 1. n. 31. Tond. res. Civ. disp. 29. n. 10. Scipio Theod. alleg. 68. n. 2. Amat. res. 7. num. 20. & 22.*

5 Et hæc subingressio prodest nedum quoad acquisitionem actionis personalis, sed hypothecaræ, tam pro sorte fut. 800. quam pro fructibus in substantia omnium Jurium, & privilegiorum dimisso creditoris competentium, Arias de *Mela var. res. cap. 1. n. 1. & 2. & 3. C. cap. 12. nu. 2. & 11. Andr. contr. 6. 348. nu. 2. & etiam via executivæ, Amat. disp. 7. num. 21. & 22. & 23.*

6 Horum autem requisitorum justificatio plenè resultat ex toto negotii contextu simul sumpto, & quidem eo quod Blasius Cima, & Angelus Coloccius in mandato Procure ab eisdem confecto ad imponendum controversum censum expressè convenerunt, quod census contrahendus esset ad eum præfatum effectum extinguendi priorum Ciarani cum subingressione, & cessione Jurium Smeraldæ favore emptoris, prout de facto ad formam mandati cessio fuit impositus in Urbe cum Fideiſi die 21. Decembris 1660. & pecunia deposita in S. Monte Pietatis, & postmodum mediante consignatione cedula girata Ciarano primo creditor ab eodem exacta cum expressione, quod pecunia recepta conveniebant ex censu empto pro Fideiſi, & ita adfuit conventio cum debitoribus de subintrando in locum dimissi creditoris, traditio pecuniæ ad effectum solvendi creditori anteriori, & actualis versio pecuniæ mutata in causam debiti antiquioris, qua sunt necessaria requisita pro d. legatione subingressione deducta ex famigerata glossa in l. *Aristo 3. ff. que res pign. oblig. possint*, & gloss. in l. 1. C. de *his, qui in prior. credit. locum succedunt*, uti Bart. Rip. in *si ventris*, §. *corum ratio*, n. 9. ff. de *priv. cred.* Carlev. de *Ind. disp. 35. n. 12. Amat. res. 7. n. 17. et segg. Olea de cess. Jur. d. qu. 1. n. 21. Tond. res. Civ. d. 2. 29. n. 10. Don. Ant. de Marin. res. cap. 43. sub num. 1. vers. et aliter casus est lib. 1. Capon. disp. 39. n. 3.*

7 Nec pro verificatione primi, & secundi requisiti opus est adducere Instrumentum impositionis secundi census, ut exinde videatur, an verè adfuit conventio subintrandi in Juribus creditoris dimissi, & solvendi in causam antiquiore; etenim cum certa fit census impositio ex parentibus demonstrationibus supra deductis, sub jure pactis, & conventionibus ille impositus fuerit, aperte dignoscitur ex præcedenti mandato procure, ad cuius tenorem partes contraxisse præsumendum est, Rot. dec. 399. n. 1. & segg. par. 17. & in Cefanaten. Census 17. Aprilis 1682. §. *Ceterum*, cor. R. D. meo Decano, præsertim quia hoc totum tenebat in securitatem, & majorem utilitatem ipsius dantis pecuniam, *disp. dec. 391. n. 13.*

8 Similiter, quod cum pecuniis Fideiſis secundi creditoris dimissis fuerit Ciaranus primus creditor, elarè resultat ex vicinitate actuum impositionis secundi census, & extinctionis primi per solutionem infulsentem factam à debitore, quod convincit eam factam fuisse cum pecuniis habitis in secundo censu, Olea de *cess. Jur. tit. 4. qu. 1. n. 12. Tond. res. Civ. cap. 29. tom. 1. num. 22. de Luca de cred. disp. 1. n. 8. & 10. Rot. dec. 259. fol. 7. n. 29.*

9 Minus refragatur, quod pecunia non fuerit consignata ab ipso Abbate Fideiſi Episcopo Ciarano primo creditor, sed liberè tradita Cima, & Caloccio creditoribus, indè scuti ifi poterant in alios usus convertere, & non solvere priori creditor, ita folvendo eidem hoc evenisse à casu, non autem ex operanti ipsius dantis pecunias, indè que ejus favore non operari jus subingressione. Nam quando ut in casu præfati pactum inter partes, quod pecunia cedere deberet in dissolutionem antecedentis debiti cum subingressione in juribus creditoris dimissi favore subministrantis pecuniam, & de facto subsequitur solutio in causam expressam, tum subingressio locum sibi vindicat, sive ab ipso debitore, Ant. Fab. in *suo C. lib. 8. r. 9. de sub. act. in princ. Amat. res. 7. n. 25. de Luca de cred. disp. 1. n. 8. & 10. Rot. dec. 259. n. 3. cum segg. & n. 10. par. 14.*

10 Atque hinc patet, quam fititalitas à præfati hypothecæ Jura in contrarium adducta, nempe Rot. dec. 148. n. 12. & 25. cor. Eminent. Cerro dec. 93. n. 12. post Merl. de *pign. dec. 259. n. 5. par. 14.* & in Romana Salviani 19. Novembris 1666. §. *præterea*, coram Eminent. Carpineo; in istis enim non aderat præcedens pactum inter partes de subintrando in juribus

creditoris dimissi, sed debitor ipse ex aliena pecunia sibi liberè, & sine ullo vinculo tradita, & subrogatio dimiſerat: quo casu certum est non dari subingressione favore illius tertii, qui liberè pecunias debitoris consignavit, ut explicant idem Amat. d. res. 7. n. 18. & 29. Carlev. d. disp. 35. n. 8. Tond. d. c. 29. n. 3. & eadem Rota proxim. citata dec. 259. n. 5. & 6. par. 14. & ita procedunt cætera auctoritates in contrarium adductæ.

11 Hinc quæ pro subingressione legali in hypothecæ actioneque reales dimisso creditoris competentes satis sunt, ed magis procedere censuerunt DD. in præfati casu, in quo non agitur de succedendo in juribus creditoris dimissi in præjudicium Tertii, sed contra hæredes substitutos debitoris & possessores bonorum fideicommissi, quo casu sufficit sola subingressio in actionibus personalibus privilegiatis eidem priori creditoris competentibus.

12 Itaque oritur, quoties ex pecuniis Tertii traditis pro dimissione creditoris, effectivè, & realiter iste dimissus est; tunc enim, etiam secluso pacto de succedendo, & sic non concurrentibus tribus requisitis, *gl. in d. l. Aristo*, ille tertius acquirit actiones personales privilegiatas dimisso creditoris competentes, per text. in l. 2. ff. de *cess. bon. & l. si ventris 13. ff. de *pr. cred.* ubi Bart. & Ripa, §. *corum ratio* 1. *Surd. cons. 444. n. 9. vers. his tamen nihil moventibus cum seq. Arias de Mela var. res. lib. 1. cap. 14. n. 8. Olea de cess. Jur. d. in. 4. q. 1. n. 29. Acoſt. de *priv. credit. pralud. 2. n. 45. Tond. res. sol. d. cap. 29. num. 16. & 17. Rot. dec. 294. n. 10. par. 17.* & talis subingressio tantæ est efficacia, ut sicut Ciaranus primus creditor ex formali cessione Jurium d. Smeraldæ poterat exercere viam executivam ipsi competens, super bonis fideicommissariis, ita super eidem possunt executivè agere Maroffi hæredes Abbatis Fideiſis, Rot. d. dec. 294. n. 2. à qua quoad conclusiones juris ibi firmatas minime recessit in dec. 36. par. 18. n. 6. & 7. Sed idè ibi Rota denegavit subingressione Tertio in antecedentibus decisionibus concessam, quia probatum extitit, quod ille nequaquam dimiserat ex propriis pecuniis anteriorem creditorem, sed pecuniæ erant ipsiusmet debitoris, ut patet ex lectura.**

13 Nec dd. legum applicatio effugi potest, iterum repetendo, quod etiam hoc casu necesse sit solutionem fieri ab ipso tertio creditor dimisso, non autem prodesse, si ipse debitor receptas pecunias implicet in satisfactionem sui creditoris; etenim leges pro concedenda huiusmodi subingressione non ponderant, an solutio fiat ab ipso debitore, aut ab ipso dante pecunias, sed an verè, & realiter cum pecunia Tertii dimissis fuerit creditor: qua posita dimissione acquiritur subingressio in actiones personales privilegiatas, prout expressim cavetur in d. l. 2. *ibique gl. in figur. casus & d. l. si ventris*, vers. *corum ratio*, & sequitur in terminis, Rot. dec. 294. n. 5. par. 17. cum ibi deducitis.

14 Et ita post tertiam causæ propositionem, & expensis his quæ in duabus antea actis propositionibus reconventi deduxerant & quæ hodie repetere non curarunt, conclusum fuit, &c.

R. P. D. MOLINES.

Ætina Censur.

Luna 10. Aprilis 1690.

ARGUMENTUM.

Recensentur superius decisa, que hic confirmantur.

SUMMARIUM.

- 1 Subingressio facta per viam extinctionis prioris debiti est operatio solum quoad sortem.
- 2 Contractus presumitur celebratus ad formam mandati procure dari ad contrahendum.
- 3 Verisimile est, quibuslibet acceptare conditionem sibi favorabilem.
- 4 Deferens continet clausulas, & condiciones apponit in relate.
- 5 Subingressio in actionibus personalibus privilegiatis oritur, quoties cum pecuniis Tertii dimittitur creditor anterior.
- 6 Subingressio competit eadem via executivæ, qua competeat creditoris dimisso.
- 7 Anterioritas competens pro sorte suffragatur etiã pro fructibus.
- 8 Declaratur si creditum dimissum sit fructiferum.
- 9 Donatio posterior debito non impedit subhastationem bonorum creditoris hypothecatarum.

perfici debeat exequutio, ex firmati in dec. 34. p. 17. rec. & in Rom. Salviani 14. Febr. 1667. §. Quo vero cum segg. cor. bon. mem. Ottalora, aliique concordanter in contrarium adductis.

Idem namque privilegium anterioritatis, quod viger pro forte, viger quoque debet pro eius fructibus ex legali quadam insinone, seu transuisione primi in 2. contractum, ad tradita per Andr. contr. 328. n. 23. & latius per modor. Neap. discept. 29. forte per rot. cor. Priol. dec. 550. n. 7. cum segg. & in Romana Salviani 14. Februarii §. Nec visafuit & 3. Junii 1689. §. Si quidem, cor. R. P. D. meo Caprara. Nec contrarium firmant adducte auctoritates, quando, prout in his terminis, uterque contractus opus est fructus producere, nec translativa cessio ex intervallo, nec extinctiva penitus priorum iurium reportata dignoscitur, ut eas singulas declarando persequitur Rot. in dec. Romana Salviani 3. Junii 1689. §. Etenim obiectum, cor. R. P. D. meo Caprara.

Et ita neglecta in reliquis exceptione, quod census sit nullus tamquam creatus per simplicem ordinem, & sine reali numeratione pecunie, dum revera non cadit sub originali dubio, de quo disceptatur, & pro illius validitate militat observantia in contrarium, decim fuit, utraque, &c.

R. P. D. BENINCASA.

Æsina Censuum.

Veneris 5. Junii 1693.

ARGUMENTUM.

Laudantur que superius firmata non sunt.

SUMMARIUM.

1. **U**trum ex requisitis necessariis ad subingressum in iuribus creditoris, est voluntas preambula dimittentis.
2. Et pactum, quod pecunia erogatur in eandem causam.
3. Verbum, promissio, supponit præcedentem interrogationem ex parte eius, ad cuius commodum promittitur.
4. Actus sequens censetur factus ad formam tractatus præcedentis.
5. Conventio subingressus probatur etiam conjecturis.
6. Instrumentum præsumitur stipulatum à Procuratore iuxta tenorem mandati procurrere.
7. Probatio præsumptiva non admittitur in iis, qui respiciunt intentionem actoris.
8. Actus, ex quo eruitur præsumptio, debet esse perfectus.
9. Præsumptio probatio insipientis circumstantias factum comitantem attenditur.
10. Ordo directus pro solutione faciendâ debet continere vincula, & conditiones, sub quibus fit solutio, ad effectum subingressioni in alienis iuribus.
11. Limitatur tamen, ut procedat, quoties non constat de separata & preambula conventionis subingressioni num. 12.
12. Determinatio respiciens plura determinabilia aequaliter determinat.
13. Solutio præsumitur facta secundum conventionem præcedentem.
14. In materia dividua utile per inutile non vitatur.
15. Actiones personales competentes creditori dimisso transiunt in creditorem dimittentem scluso etiam pacto subingressus.
16. Censura singularis successoris datur actio in subsidium.
17. Ex decodione debitoris tollitur necessitas illum excutiendi.
18. Extrinsicio censu fructus amplius non currunt.
19. Iura transmissa quoad formam sunt operativa etiam quoad fructus, si Creditum antiquum erat fructiferum.

DECISIO VII.

Eo tantum sub fundamento, quod ad obtinendum subingressum in iuribus Creditoris dimissi favore Francisci Matoffi, non omnia concurrerent requisita, Gloss. in l. Aristo qua res pign. oblig. post. recessum fuit sub die 9. Maii anni præteriti à priori resolutione, quam idem præcedenter reportaverat sub die 25. Jan. 1691. Verum quia ex facto melius hodie extarato contrarium apparuit, non dubitavit DD. rec. dire ad primo loco decisa.

In facto siquidem concordant informatantes, quod Abbas Clemens Fidelis auctor Matoffi censum emerat fuit. mil. fea Blasio Clima, sive ab eius procuratore Florido Gaitio, & quod pretium illius cessaret in extinctionem census anterioris favore Episcopi Cuirani gravioribus sub usibus olim impositi, sola verbatum controversia circa voluntatem preambulam ejusdem Abbatis subingrediendi in locum aliter creditoris, quia deficiente, vel non probata, ma-

gis essentiali requisitum deerat, per quod ex Juribus anterioribus creditor etiam posteriori jvari posset, Gloss. in l. primam C. de his qui in prior. Cred. loc. succ. Rot. cor. Pania dec. 326. n. 1. & dec. 248. n. 11. p. 13. & dec. 259. n. 10. p. 4. rec.

Quamvis confiter de versione pecunie, id solum provenisse dictum de facto, & electione debitoris, qui propria obligationem solvere voluit, non ex voluntate emptoris census, qui ut iura anteriora acquireret, per pactum expressum sibi precavere debet, quod pecunia in eandem causam erogatur, Gratian. discept. 772. n. 3. Amat. ref. 7. n. 47. pag. 1. Rota post Merlin. de pign. dec. 93. n. 1. & seg. & dec. 259. n. 10. p. 14. rec.

Sed efficax preambula voluntatis argumentum subingrediendi in locum creditoris dimissi ex parte Abbatis resultare hodie vitum est ex mandato procuræ, quo mediante deventum fuit ad impositionem census: in ipso namque appareret contrahentes convenisse tam super versione pecunie in extinctionem debiti anterioris, quam super cessione iurium unico contextu reportanda, ut patet ex verbis, ibi, *Absente ad DD. contrahentes cum ad. seu. mille velle extinguere pro promissum unum censum, &c. & reportare iurium Cessionem ad favorem ipsius Emptoris, &c.* Non enim promissio extinguendi censum, & reportandi respective cessionem iurium dari poterat ex una parte, nisi ex altera hoc fuisset requisitum, cum in his terminis semper supponi debebat mutua, & reciproca conventio iuxta naturam Verbi *Promissum*, quod si in Instrumento scriptum fuerit, perinde haberi debet, ac si in interrogatione præcedente responsum sit, ut habetur in Lexicon Juridico verbo *Promissionis significatio*: Non enim promittimus nisi rogati, iuxta notata per *Donatum ad Terentium*, & regulare est, quod actus qui sequitur, semper censetur factus ad formam tractatus præcedentis. *Surd. conf. 460. numer. 22. Altograd. consil. 5. numer. 27. lib. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 49. numer. 2. Rota decisi 62. numer. 7. parte 19.*

Attento præcipue, quod mandatum procuræ factum non fuit ad contrahendum simpliciter, & cum vacua persona, sed specialiter, cum Abbate Clemente: ex quo magis convincitur, quod promissio ibi conventa reportandi iurium cessionem, fuerit præcedenter cum eo concordata, in cuius favorem redundabat, & non simpliciter volita ab impositoribus census, quorum hoc nihil intereat: quæ facti circumstantia efficacius ostendit subingressum vere fuisse inter Partes conventum, ut ex conjunctis etiam extrinsecis argui potest. *Scipio Theodoros alleg. 66. n. 13. Capon. discept. 39. n. 10. Olea de cess. iur. tit. 4. q. 1. n. 17. Rota dec. 32. n. 8. p. 17. rec.*

Neque ex eo quia Instrumentum Impositionis census deperditum sit, nec hodie exhibetur, dubitari valet, quod conventio subingressus in mandatum procuræ apposita prætermissa fuerit in actu Impositionis, quia sive attendatur Stylus notariorum Urbis, ubi stipulatum fuit, de quo in sum. n. 13. sive id quod generalis juris præsumptio suadet nunquam reperiri solet difforme instrumentum à præcedenti mandato, semper ad normam illius factum præsumitur, Rota dec. 64. n. 7. p. 10. dec. 341. n. 10. p. 13. dec. 399. n. 1. part. 17. cum aliis relatis in una Cæsenaten. Censu 77. Aprilis 1682. §. Cæterum, coram R. D. meo Decano. Constantia enim utriusque actus validos illos solum facit, & subscriberes l. *Diligenter, ff. mandati, Cyriac. contr. 278. n. 4. Rota dec. 73. n. 3. p. 6. & dec. 399. n. 1. part. 17.*

Non resistente replicatione, quod præsumptiva probatio in materia meri facti admittenda non sit, quando id quod probandum est, respicit fundamentum intentionis actoris, ut dixit Rota cor. Seraph. dec. 1171. n. 2. & co. *Peut. dec. 381. n. 3.* aut ubi agitur de interpretando pacto præcedente in esse deducto, nam actus ex quo præsumptio eruitur, debet esse omnino perfectus *Grat. discept. 285. n. 13. Rota cor. Dan. Jun. dec. 604. n. 4. & segg.*

Placuit siquidem responso, quod cum præexistente Instrumenti deperditu probetur ex solutione Rogitus in actis Notarii, ex subsequuta extinctione, & approbatione census Impositi, & demum ex Confessione hæredum Impositoris non verisimul amplius in probatione præsumptiva quæ respiciat merum factum, de cuius perfectione dubitetur; sed solum in præsumptione iuris, vel interpretatione, quod factum illam habeat circumstantiarum concomitantiam, quam de jure habere debet, undè bene deservit ad fundandam Intentionem actoris, *Corn. conf. 245. n. 13. Cyriac. contr. rrov. 380. n. 3. & 4. & magis ad propositum Olea de Cessio. iur. tit. 4. q. 1. numer. 17. Menoch. lib. 1. præsumpt. 1. qu. 4. nu. 3. Adde. ad Greg. decif. 278. numer. 12. Rota decif. 321. numer. 3. part. 17. recen.*

Adversari autem prædictis decimè valet, quod Emptor

census dirigendo ordinem ad mensam nummulariam pro solutione exigentem pretium liberum, ad commodum Vendiditoris illud extaraverit, & nullum adjecerit vinculum pro obtinenda contraverita subingressione, à Pont. *Conf. 87. nu. 4. & segg. Gratian. discept. 269. num. 34. Rota post Merlin. de pign. dec. 93. num. 12. & decif. 259. nu. 6. part. 14.* Imo cum contineret summam excedentem creditum extinguendum sicut pro hac data animus subingrediendi dari non poterat, sic etiam excludatur prorata credito correspondenti, ex generali regula coequalis determinationis respicientis plura interminabilia, de qua Text. in l. iam hoc unum, ff. de vult. & 11. *pupill. Menoch. consil. 1206. num. 20. Rota decif. 129. numer. 10. & decif. 135. num. 24. part. 8. recen.*

Qua enim ad primam partem obiectum responsum fuit, quod tunc demum à libera configuratione pecunie valeret fieri illatio exclusiva animi subingrediendi, quando circa hoc nulla præcessisset conventio, ut in omnibus terminis loquuntur auctoritates in contrarium adductæ: scilicet verò procedit, quando de hujusmodi conventionem debitori non constat, iuxta notata per Card. de Luc. de Credit. *dis. 1. num. 8. & seg. & admittit etiam decisio qua revolvitur*: quod hic non subsistit; in hoc enim casu attendenda correlatio ordinis, & mandati, sicut in vim illius facta interpretari non potest, nisi secundum naturam illius, *Aimon. conf. 91. num. 9. Cephal. 13. conf. 159. num. 13. Rota coram Gregorio decif. 93. numer. 4. & decif. 310. num. 7. part. 9. & decif. 213. n. 9. p. 19. recen.*

Quo verò ad secundam partem facilius fuit responso advertendum, quod nulla est implicancia, quod pro quantitate in qua cedere poterat versio, inferretur animus subintrandi ab ipso mandato procuræ defersus, & sicut in individuis locum habet regula in obiectum adducta, sic in materia dividua, utile pro inutile non vitatur, ad Text. in l. si pro parte 10. ibi: *proinde si pro parte versio est pro parte exiti actio, & l. quod si secus, ff. de in rem verso Rota dec. 73. n. 9. p. 17. rec.*

Sed ubi etiam ex supra deductis iuris pro Matoffo examinata satis non essent ad obtinendum legalem subingressione in actiones reales, & hypothecarias, quæ dimissio creditorum competeant: suffragari tamen posse dubium non est ad illam reportandam in actiones personales redundantes ex illa dispositione l. 2. ff. de consens. & l. si center 15. ff. de privil. Credit. quæ seculo quovis pacto semper acquiritur, quoties constat de versione pecunie in causam crediti anterioris, *Surd. conf. 444. nu. 9. arias de Mesa var. ref. lib. 1. cap. 14. num. 8. Olea de cess. iur. tit. 4. quæst. 1. nu. 19. Rot. dec. 294. num. 10. part. 17. & dec. 35. num. 6. & 7. part. 18. recen.*

Parum relevante, quod hodie non agatur contra Blasium Impositorem census, sed contra fideicommissarios nullam ab eo causam habentes, contra quos, tamquam singulares successores, nulla exerceri potest actio nisi in subsidium, & prævia executione bonorum debitoris, *Gair. de credit. tit. 4. quæstion. 11. num. 127. Merlin. de pign. lib. 1. quæst. 10. num. 11. Rota coram Rojas decif. 195. nu. 2. & 3. cum aliis cumulatis in decif. qua revolvitur.*

Quia dubitari nequit, quod in his terminis hodie veteri questio, dum Blasius nedum obit sine hærede, sed ad formalem devenit bonorum cessionem, ut in presentibus sumis, numer. unico. Ideoque inquirendum non est de ulteriore executione, cuius necessitas tollitur ex illius decodione, Gloss. & DD. in l. ult. in princ. ff. si quis, pet. pascis. de Salviano *Inspec. 2. cap. 2. nu. 27. Clarin. contr. lib. 1. cap. 95. num. 21. Rot. coram Bich. decif. 483. numer. part. & decif. 97. nu. 11. part. 15. recen.*

Quod autem hujusmodi actionum exercitium non solum respectu fortis prætendi valeat, sed etiam pro fructibus impugnarî amplius non potest eo sub pretextu, quod dimissio creditoris anterioris facta fuerit cum pecuniis in liberum dominium debitoris translatiis, quæ cum de sui natura resolvatur in extinctionem, consequens est, quod habilis non sit ad petiendos fructus, *Ainat. refolut. 7. num. 32. Rot. coram Cell. dec. 302. nu. 15. & dec. 34. n. 10. part. 17.*

Quoniam cum ex supra deductis obiectum in facto non subsistat: subintrat profecto regula, quod ubi antiquum creditum est fructiferum, debentur etiam fructus ex altero in eorum locum subrogato, mediante legali transuisione, primi in secundum contractum, ad Text. in l. si pupillorum §. final. de reb. eorum, Amat. *ref. sol. forans. part. 1. ref. 7. num. 33. Roderic. de annu. redditib. lib. 2. quæst. 36. num. 50. & sequentib. cum aliis cumulatis quod Episcop. Isclanum discept. 39. per rot. & Rot. coram Priolo no. 4350. num. 8.*

Quæ iterum repetebantur circa nullitatem census ex eo, quia creatus fuerit per simplicem ordinem directum mensam nummulariam: & sine reali numeratione pecunie DD. reiicienda esse putarunt tamquam extranea ab originali

dubio, super quo hodierna versatur disputatio, & confiderata congrua observantia, quæ pro validitate illius militare videtur, aliis quoque canonizata per sententiam A. C. Thomati.

Et ita utraque parte acriter informante, post trinam causæ propositionem resolutum fuit, &c.

R. P. D. M U T O.

Romana Cambiorum.

Veneris 16. Januarii 1699.

ARGUMENTUM.

Hæc decisio magistraliter determinat, quo casu fieri possit fructuum coactvario, illoque in sortem redigi fructiferam, in comprobationem *dis. 5. Card. de Luca, sub tit. de credito.*

SUMMARIUM.

1. **I**ustitia sententia realis ex decisionibus editis probatur.
2. Obligatio cameraltis paratam habet executionem.
3. Illiusque executionem impedire non valet exceptio usuraria prævoluta qua turbata sit.
4. Et præcipue si illa præcedatur, ex quo contractus sit anatocismus.
5. Mandatum quod per debitorem nunquam fuit impugnatum, eo magis est exequendum.
6. Anatocismus quid sit, & quando contractus dicitur.
7. Cambium creatum ex fructibus alterius Cambii non argumentative nec accessorie ad priorem sortem, minusve cum superstatatione fructuum in vim præcedentis pacti vel fixe determinationis, sed ex mera partium voluntate, de anatocismo notari non valet, & cum S. amplius, ut nu. 9. 10. ac 11. declarata, ut nu. 12.
8. Contrahentium intentio præsumitur conformis naturæ contractus.
9. Extrajudiciales confessiones prolata à defensoribus principali non præjudicant.
10. Non est inspiciendum, quid partes prioriter, sed quid iudex concesserit.
11. Referentio hypothecæ atque iurium prioris contractus novationem non excludunt.
12. Amplia, licet secundum contractus initus sit inter debitorem, & creditorem.
13. Ex omissione & oportunitatis iurium cessionis oritur argumentum novationis.
14. Iudex semper debet inclinare pro usurarum exclusionem.
15. Actus impugnatus nequit ab impugnante allegari.

DECISIO VIII.

Exhibitis in Congregatione Baronum pro habendo eorum complemento ex bonis cla. mem. Flavii Ursini olim Brachiani Ducis novissime defuncti per D. Principem Joannem Baptistam Burgesium mandatis adversus illum obtentis in Tribunali A. C. tam pro fructibus census in sorte scut. 60. mill. quam pro fortibus, & fructibus duorum Cambiorum ab eodem D. Duce contractorum favore cla. mem. D. Camillæ Ursinæ Burghesæ, & alterius cum ipso D. Principe filius nepote, & successore eò quia cæteri creditores dicti Dom. Ducis contendere cœperant relativa Cambia minime potiri anterioritate, seu privilegio famigeratæ Bullæ Bateonum, tanquam inita post presentata in Archivio fideicommissi hujus Nobilissimæ Ducatus Ursinæ; D. Princeps Burghesius timens, & ægre ferens suorum creditorum saltem in parte iacturam probandum assumpti hæc Cambia creata fuisse ex fructibus prædicti census anterioris, & pro quibus Bulla Baronum extra controversiam intrabat, ad quem effectum positiones dedit in actis ipsius congregationis, in quibus factus fuit, quod licet Instrumenta cambiorum stipulata legantur in pecunia numerata, veritas tamen fuerit realem pecunie cursum non intervenisse, sed camba celebrata fuerint ex fructibus dicti census, Atque ipsorum respective cambiorum (de fumentibus inde defensoribus ipsius D. Principis eandem anterioritatem, ac privilegia census transfusa fuisse in camba, de quibus agitur) Verum etiam Congregatio satis existimans ex prædictis Instrumentis antiquum creditum fructuum census fuisse extinctum, illudque per separata, & distincta Cambia novitate, defensorum assumptum, & occasionalem Principis confessionem rejecerit referribus non intrare pro his Cambiis facultatem Bullæ